



ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Heleny Haukvitzovej, v právnej veci žalobcu **Ž. S. R.**, B., IČO: X., proti žalovaným **1/ J. K.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. M. K., advokátom v B., **2/ H., s.r.o.**, H., IČO: X., **3/ M. – S. spol. s r.o.**, B., IČO: X., zastúpeného JUDr. E. C., advokátkou v B., **o ochranu vlastníckeho práva**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19 C 40/1999, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. júna 2007, sp. zn. 6 Co 405/2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu **z a m i e t a**.

Žalovaným 1/ až 3/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 7. septembra 2005 č. k. 19 C 40/1999–160 v spojení s uznesením z 5. februára 2007 č. k. 19 C 40/1999–178 zamietol návrh, ktorým sa žalobca domáhal určenia, že osvedčenie o vyhlásení žalovaného 1/ o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti v kat. úz. S. parc. č. X. o výmere X. m², vedenej ako ostatná plocha na základe vydržania nemá účinky notárskej zápisnice v zmysle § 63 zák. č. 323/92 Zb. Zamietnutie návrhu odôvodnil tým, že žalobca týmto žalobným petitom nenaplnil dikciu

ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p. a vo veci neuplatnil žalobou určenie existencie či neexistencie právneho vzťahu alebo práva, ale určenie neexistencie právnej skutočnosti, že určitá právna skutočnosť nie je daná. Výrok súdu, ktorým by bolo určené, že osvedčenie o vyhlásení žalovaného 1/ nemá účinky notárskej zápisnice by nič nestanovilo o právnom vzťahu, či právu k tejto veci, išlo by len o určenie neexistencie určitej právnej skutočnosti, ktorá by sama osebe nedeklarovala žiaden právny vzťah či právo. Vydržanie vlastníckeho práva žalovaného 1/ by mohlo mať pre posúdenie vlastníctva iba povahu predbežnej otázky v prípade uplatnenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Zamietnutie návrhu v časti žalobného petitu, ktorým sa žalobca domáhal neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/, ako kupujúcim o prevode vlastníctva predmetnej nehnuteľnosti a následne kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovaným 3/ ako kupujúcim o prevode nehnuteľností, odôvodnil nedostatkom naliehavého právneho záujmu na danom určení, ktorý bránil meritórne vec v časti podaného návrhu prejsť. Konštatoval, že na strane žalobcu nie je daný objektívny stav právnej neistoty, ktorý by bolo možné odstrániť žalobou na učenie v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Žalobca žiadal, aby vyhlásením neplatnosti týchto kúpnych zmlúv bolo eliminované vlastnícke právo tretej osoby a tento postup podľa názoru súdu prvého stupňa predstavuje výrazný zásah do vlastníckeho práva. Posúdením základnej otázky či sa právne postavenie žalobcu určovacím rozhodnutím zmení odôvodňoval naliehavý právny záujem, ktorý musí byť daný a nepochybne preukázaný, ktorý zákonný predpoklad žalobca nesplnil. Zamietnutie návrhu, ktorým sa žalobca domáha určenia, že výlučným vlastníkom v návrhu označenej nehnuteľnosti je S. a žalovaný 3/ je povinný predmetnú nehnuteľnosť vydať žalobcovi, odôvodnil súd prvého stupňa nedostatkom vecnej aktívnej legitímácie žalobcu na podaní žaloby. Uviedol, že vecnou legitímáciou je stav vyplývajúci z hmotného práva, podľa ktorého účastník objektívne je subjektom práv či povinností, ktoré sú predmetom konania, alebo sa len subjektívne cíti byť účastníkom určitého hmotnoprávneho vzťahu. Jej nedostatok je dôvodom na zamietnutie návrhu. Výkladom zákona č. 278/93 Z.z., ktorým sa upravuje postavenie Slovenskej republiky ako právnickej osoby so samostatnou spôsobilosťou vlastníť majetok a nakladať s ním prostredníctvom správcov jej majetku, konštatoval, že správca majetku štátu vykonáva správu majetku štátu vlastným menom a na vlastnú zodpovednosť, ale to len výlučne za predpokladu, že vlastníctvo štátu nie je sporné, čomu tak v danom prípade nebolo. Štát má postavenie právnickej osoby ako ostatné subjekty súkromného práva (§ 21 Občianskeho zákonníka), preto žalobcovi nemožno priznať v tomto konaní také postavenie, ktorým by sa mohol účinne domáhať určenia vlastníckeho práva pre tretí subjekt – Slovenskú republiku a z

rovnakého dôvodu ani účinne domáhať vydania predmetnej nehnuteľnosti. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. júna 2007 sp. zn. 6 Co 405/2005 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanému 1/ trovy odvolacieho konania 54 594,-- Sk do troch dní k rukám jeho právneho zástupcu, a žalovanému 3/ trovy odvolacieho konania 4 594,-- do troch dní k rukám jeho právnej zástupkyne, žalovanému 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Samostatným výrokom pripustí proti rozsudku dovolanie. Stotožnil sa s právnym záverom súdu prvého stupňa, že žalobca nepodal určovaciu žalobu, zodpovedajúcu § 80 písm. c/ O.s.p., pokiaľ žiadal o určenie neúčinnosti notárskej zápisnice, ktorá osvedčovala vyhlásenie žalovaného 1/ o nadobudnutí vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním. Považoval za správny i právny názor súdu prvého stupňa o nedostatku preukázania naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnopredajných zmlúv medzi žalovanými 1/ až 3/. Pokiaľ žalobca namietal nesprávne posúdenie jeho aktívnej legitímácie na podanie návrhu na určenie vlastníckeho práva pre Slovenskú republiku a následne vydania nehnuteľnosti žalobcovi, ako správncovi, odvolací súd bol toho názoru, že zamietnutie návrhu odôvodňovali výsledky vykonaného dokazovania, ktoré preukázali, že vlastníctvo štátu sa stalo sporným, pretože došlo k prevodu a tým aj k zmene vlastníkov v príslušnom katastri evidovanej nehnuteľnosti. V tomto smere bol aj odvolací súd toho názoru, že štát pri zistení porušenia práv vlastníka má možnosť domáhať sa ochrany porušeného práva a v prejednávanej veci tak ako správne konštatoval súd prvého stupňa, sa mohol domáhať svojich práv ako samostatná právnická osoba. Námietky žalobcu s poukazom na to, že takéto právo nasvedčuje i správncovi majetku štátu odvolací súd s prihliadnutím aj na zák. č. 278/93 Z.z. neposúdil ako dôvodné, keď bol toho názoru, že sa pri zistenom skutkovom stave porušenia práv vlastníka nemohol domáhať vydania predmetnej nehnuteľnosti do jeho správy samostatným návrhom. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a § 224 ods. 1 O.s.p.

Odvolací súd proti svojmu rozsudku podľa § 238 ods. 3 O.s.p. pripustil dovolanie, keď za otázku zásadného právneho významu považoval riešenie postavenia navrhovateľa ako správcu majetku štátu, určené právnym predpisom zák. č. 278/1993 Z.z., v možnosti podania návrhu na ochranu vlastníckeho práva štátu v prípade, ak je preukázané už porušenie práva vlastníka prevodom vlastníctva, ktorému v tejto veci konkrétne predchádzalo vydanie osvedčenia notárskou zápisnicou § 63 zák. č. 323/1992 Zb.

Proti rozsudku podal dovolanie žalobca, ktorý žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa žalobcu najdôležitejším nárokom uplatňovaným v žalobe je petit, ktorým sa domáhal, aby súd určil, že výlučným vlastníkom nehnuteľnosti – časti pozemku parc. č. X. v k.ú. B. – S., označeného geometrický plánom č. X. vyhotoveným dňa 28.01.1998 firmou G., ako diel 1 o výmere X. m², je Slovenská republika a jeho správcom je žalobca. Uviedol, že kritérium existencie naliehavého právneho záujmu, ktoré na podanie určovacej žaloby požaduje zákon, spĺňa. Svoje tvrdenie opieral o to, že v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 278/1993 Z.z. je správca oprávnený a povinný majetok štátu užívať na plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, nakladať s ním, udržiavať ho v riadnom stave, využívať všetky právne prostriedky na jeho ochranu a dbať, aby nedošlo najmä k jeho poškodeniu, strate, zneužitiu alebo zmenšeniu. Nakoľko v katastri nehnuteľností v súčasnosti nefiguruje Slovenská republika ako vlastníka predmetnej nehnuteľnosti a žalobca ako správca, nie je schopný svoje úlohy v zmysle uvedenej citácie vykonávať. Z uvedeného je zrejmé, že má naliehavý právny záujem na určení svojho správcovstva k danej nehnuteľnosti. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 6.3.1996 sp. zn. II Odon 4/96, v ktorom súd konštatoval, že štátny podnik sa môže domáhať toho, aby súd určil, že štátny podnik má k majetku vo vlastníctve štátu právo hospodárenia. Žalobca síce nie je štátnym podnikom, avšak v zmysle zákona č. 258/1993 Z.z. a v nadväznosti na zákon č. 278/1993 Z.z. má postavenie správcu majetku štátu. Správnosť žalobcovho tvrdenia, že správca majetku štátu má právo domáhať sa určenia svojej správy, potvrdzuje aj novela zákona č. 278/1993 Z.z. zo dňa 18.5.2007 č. 277/2007 Z.z., ktorá spresnila znenie § 2 ods. 2 vetou: „Správca koná v mene štátu pred súdmi a inými orgánmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku štátu, ktorý spravuje, alebo sporného majetku, ktorého správcom by mal byť podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov“. V zmysle dôvodovej správy k predmetnej novele je cieľom návrhu v zákone explicitne zakotviť kompetenciu správcu v súdnych konaniach prejednávajúcich majetok štátu v jeho správe alebo majetok, ktorého správcom by mal byť. Z uvedeného je jasne badateľné, že zákonodarca mal vždy záujem na tom, aby v zmysle právnej úpravy bola správcom priznaná aktívna legitímácia a predmetná novela č. 277/2007 Z.z. je len snahou o spresnenie významu zákona. Žalobca sa nestotožnil s názorom odvolacieho súdu, v ktorom tvrdil, že keďže je vlastníctvo predmetnej nehnuteľnosti sporné, nemôže vyhovieť návrhu na vydanie nehnuteľnosti. Domnieva sa, že

pokiaľ by súd rozhodol v jeho prospech, že je správcom spornej nehnuteľnosti, mohol by na základe § 126 ods. 2 Občianskeho zákonníka súčasne rozhodnúť o vydaní veci žalobcovi – správcovi.

Žalovaný 1/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu ho žiadal zamietnuť.

Žalovaný 3/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu poukázal na správny záver súdov nižšieho stupňa o tom, že žalobca nie je v spore aktívne legitimovaný. Mal za to, že konanie v mene štátu nemôže byť chápané ako konanie namiesto štátu, tak ako to prezentoval žalobca. Navrhol dovolaciemu súdu dovolanie v celom rozsahu zamietnuť.

Žalovaný 2/ sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, v ktorom odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je opodstatnené.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci.

Napokon v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Dovolanie je v danej veci prípustné podľa § 238 ods. 3 O.s.p., t.j. len preto, že jeho prípustnosť vyslovil vo svojom potvrdzujúcom rozsudku odvolací súd, ktorý zároveň vymedzil v dôvodoch rozhodnutia otázku podľa neho po právnej stránke zásadného významu. Vzhľadom na odvolacím súdom vymedzený rámec právnej otázky, bol dovolateľ oprávnený jeho rozhodnutie napadnúť len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú odvolací súd dovolanie pripustil. Na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený; na ich riešenie nie je ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2, veta druhá O.s.p.).

Vzhľadom na to sa dovolací súd v predmetnom dovolacom konaní nemohol zaoberať skutkovými otázkami, ale ani tými právnymi otázkami, so zreteľom na ktoré nebola odvolacím súdom vyslovená prípustnosť dovolania.

Odvolací súd pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie za účelom posúdenia otázky zásadného právneho významu, za ktorú považoval riešenie postavenia navrhovateľa ako správcu majetku štátu, určené právnym predpisom zák. č. 278/1993 Z.z., v možnosti podania návrhu na ochranu vlastníckeho práva štátu v prípade, ak je preukázané už porušenie práva vlastníka prevodom vlastníctva, ktorému v tejto veci konkrétne predchádzalo vydanie osvedčenia notárskou zápisnicou § 63 zák. č. 323/1992 Zb. Sám si, ako vyplýva z obsahu odôvodnenia rozsudku, ustálil záver, že štát pri zistení porušenia práv vlastníka má možnosť domáhať sa ochrany porušeného práva a to ako samostatná právnická osoba, a žalobca ako správca majetku štátu sa nemohol domáhať vydania nehnuteľnosti do jeho správy samostatným návrhom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo svojom publikovanom rozhodnutí v Zbierke súdnych rozhodnutí pod č. 62/2004 uviedol, že štátny podnik nemôže mať naliehavý právny záujem na určení, že štát je vlastníkom sporných vecí (§ 80 písm. c/ O.s.p.); môže sa len domáhať, že má k týmto veciam právo hospodárenia (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2003, sp.zn. M Cdo 36/2000). Nie je preto ani možné rozhodnúť o určení vlastníctva štátu k nehnuteľnosti, ak štát nebol ani účastníkom takéhoto konania.

I keď v predmetnej veci žalobca nemá postavenie štátneho podniku, ako sám uvádza, v zmysle zákona č. 258/1993 Z.z. a v nadväznosti na zákon č. 278/1993 Z.z. má postavenie správcu majetku štátu, a plní úlohy, ktoré mu vyplývajú z jeho oprávnení uvedených v zákone č. 278/1993 Z.z. o správe majetku štátu. Žalovaný je právnickou osobou zriadenou zákonom č. 258/1993 Z.z. Jeho právne, majetkové aj finančné postavenie upravuje preto tento zákon, ako osobitný predpis. Podľa § 10 ods. 1 má právo hospodárenia s majetkom, majetkovými právami a záväzkami, ku ktorým mali už do svojho zániku právo hospodárenia ŽSR, š.p., ako aj s majetkom nadobudnutým v priebehu ich podnikania. Podľa odseku 3 tohto ustanovenia, je priamym subjektom vzťahov k štátnemu rozpočtu, štátnym fondom a rozpočtom obcí. Podľa tohto zákona ide teda nepochybne o subjekt, ktorý hospodári s majetkom štátu a je priamym subjektom vzťahov k štátnemu rozpočtu. Jednou z jeho kompetencií je i oprávnenie konať v mene štátu v súdnych konaniach prejednávajúcich majetok štátu.

V predmetnom konaní však nekonal žalobca v mene štátu, ale vo vlastnom mene, domáhajúc sa určenia vlastníctva pre štát, a následne z tohto určenia vyvodzoval svoj nárok na určenie, že je správcom predmetnej nehnuteľnosti ako aj jej vydania, ku ktorej však vlastníctvo svedčilo inému subjektu, podľa zápisu v katastri nehnuteľností, nie štátu. Účastníkom občianskoprávných vzťahov môže byť, okrem ďalších subjektov uvedených v zákone, aj štát (§ 21 Občianskeho zákonníka.). V tomto prípade je štát, ako vyplýva z citovaného ustanovenia, právnickou osobou. Nesporne sa preto môže domáhať vo svojom mene na súde svojich práv, v prípade, ak má záujem na ochrane vlastníckeho práva, napr. žalobou na určenie vlastníctva.

Z obsahu ustanovenia § 2 ods. 2 zákona č. 278/1993 Z.z. v znení jeho novely nemožno vyvodiť záver, že žalobca má zákonné oprávnenie (vecnú legitimáciu) konať namiesto štátu v žalobách, ktoré sa týkajú samotnej existencie vlastníckeho práva štátu (napr. v žalobách na určenie vlastníckeho práva, ak je toto vlastnícke právo spochybňované). Z tohto

ustanovenia možno dovodiť len oprávnenie žalobcu konať v mene štátu pred súdmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku štátu, ktorý spravuje, čo však nebol prípad v danej veci, kedy bolo vlastníctvo štátu v žalobe označeným nehnuteľnosťami sporné.

Vzhľadom na uvedené, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie podané žalobcom nebolo dôvodné, a právny záver vyslovený odvolacím súdom v dovolaní pripustenej otázke bol správny, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešným žalovaným 1/ až 3/ vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky im však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodali návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská